

де: $f_{ер.з}$ – еродовані землі адміністративного району, %; $f_{л}$ – лісистість району, %.

Із наведеної формули випливає, що частка еродованих земель певної території різко зменшується під час зростання її лісистості до 20 %, менш інтенсивно – за умови її збільшення до 35-40 %, і значно слабше – внаслідок більшої лісистості. Таким чином, сучасна 30 % лісистість Передкарпаття є меншою від оптимальної.

Висновки. Відповідно до різноманіття природних умов Передкарпаття стокорегулювальна роль лісистості річкових водозборів слабо виражена. Із її збільшенням є лише тенденція до покращення внутрішньорічного режиму. Водночас лісовий покрив, посилюючи інтенсивність поверхневого всмоктування води ґрунтом у 3-8 разів, порівняно із ґрунтами польових угідь, відіграє істотну протиерозійну роль. Із позицій екологічно збалансованого співвідношення земельних угідь лісистість цього регіону повинна становити не менше ніж 35-40 %.

Література

1. Вадюнина А.Ф. Методы исследования физических свойств почв и грунтов / А.Ф. Вадюнина, З.А. Корчагина. – М. : Изд-во "Высш. шк.", 1973. – 399 с.
2. Галущенко Н.Г. Водный баланс рек бассейна Днестра // Труды УкрНИГМИ. – М. : Гидрометеиздат. – 1977. – Вып. 153. – С. 125-139.
3. Геренчук К.І. Природно-географічний поділ Львівського та Подільського економічних районів / К.І. Геренчук, М.М. Койнов, П.І. Цись. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1964. – 221 с.
4. Гоголев І.М. Ґрунти / І.М. Гоголев, З.В. Проскура // Природа Українських Карпат. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1968. – С. 160-185.
5. Голуб Е.В. О катастрофических осадках в Украинских Карпатах / Е.В. Голуб // Метеорология и гидрология. – 1971. – № 7. – С. 90-93.
6. Калущкий І.Ф. Стихійні явища в гірсько-лісових умовах Українських Карпат (вітровали, паводки, ерозія ґрунту) / І.Ф. Калущкий, В.С. Олійник. – Львів : Вид-во "Жагула", 2007. – 240 с.
7. Лютик П.М. Паводки / П.М. Лютик // Тепловой и водный режим Украинских Карпат. – Л. : Гидрометеиздат, 1985. – С. 227-263.
8. Молотков П.И. Буковые леса и хозяйство в них / П.И. Молотков. – М. : Изд-во "Лесн. пром-сть", 1966. – 224 с.
9. Олійник В.С. Стокорегулювальне та водоохоронне значення лісу на річкових басейнах Карпат / В.С. Олійник // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.7. – С. 79-85.
10. Соколовский Д.Л. Речной сток / Д.Л. Соколовский. – Л. : Гидрометеиздат, 1968. – 536 с.
11. Чубатий О.В. Гірські ліси – регулятори водного режиму / О.В. Чубатий. – Ужгород : Вид-во "Карпати", 1984. – 104 с.

Олійник В.С., Ткачук О.М., Белова Н.В. Защитная роль лесистости Предкарпатия

Рассмотрено влияние процента лесистости речных водосборов на внутригодовой режим стока рек, их максимальные и минимальные показатели и подземное питание. Оценено влияние возраста лесных насаждений на водопроницаемость почв. Проанализирована зависимость эродированности земель от сельскохозяйственного освоения и лесистости территории.

Ключевые слова: лесистость, распаханность, водосбор, насаждения, осадки, гидрологический режим, подземное питание, речной сток, водопроницаемость почв, эродированные земли.

Olijnyk V.S., Tkachuk O.M., Belova N.V. Protective role of Precarpathians forest

Research the influence of forest cover percentage on the river catchments of the seasonal flow regime year, their maximum and minimum rates and underground power. Studied the effect of forest stands age on the water penetration soil. Research dependence of land erosion from agricultural development and forest cover.

Keywords: forest percentage, plowing, catchments, planting, hydrologic regime, underground power, river runoff, water penetration soil, eroded land.

УДК 630*182.21

Доц. Р.М. Вітер, канд. с.-г. наук –

Прикарпатський НУ ім. Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

СТРУКТУРА І ДИНАМІКА ТРАВ'ЯНОЇ РОСЛИННОСТІ НА ЗРУБАХ БУКОВИХ ЛІСІВ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ

Наведено систематичну та еколого-біологічну структуру трав'яного вкриття зрубів букових лісів Західного Лісостепу. Виділено етапи і стадії сукцесії, подано їх характеристику та проаналізовано динаміку різних екологічних груп рослин у ході вторинної сукцесії. Досліджено динаміку надземної фітомаси домінантних популяцій трав'яного вкриття на відповідних етапах і стадіях сукцесії.

Ключові слова: трав'яне вкриття, структура, динаміка, сукцесія, етапи, стадії, екологічні групи, домінантні види, фітомаса.

Прогнозування можливих напрямків природного відновлення букових лісів повинно базуватись на вивченні систематичної, еколого-біологічної структури і динаміки трав'яного вкриття на зрубках, оскільки цей компонент істотно впливає на успішність відновних процесів [1].

Відновлення лісу після вирубування деревостану є частковим проявом вторинної сукцесії. У випадку, якщо рубання проведено в лісовому угрупованні, що перебуває на стадії клімаксу, або на кінцевій стадії екзогенезу, виникають особливі сукцесійні явища, названі демутаційними, або демутаційною сукцесією [2].

У дослідженнях сукцесій на зрубках відносно невелика кількість наукових робіт торкається питань динаміки рослинності, оскільки вони мають, здебільшого, описовий і класифікаційний характер [3-8]. У регіоні Західного Лісостепу дослідження еколого-біологічного складу і динаміки трав'яного вкриття на зрубках букових лісів є фрагментарними. До числа найбільш актуальних питань вивчення вторинних сукцесій у лісових екосистемах можна віднести такі аспекти, як закономірності перебігу вторинної сукцесії, зміни структури і складу угруповань в ході сукцесії, визначення сукцесійних рядів і демутаційних комплексів, динаміка фітомаси трав'яної рослинності.

Дослідження проведено на 20 різновікових (1-8-річних) зрубках на території ДП "Бібрське лісове господарство" та ДП "Рогатинське лісове господарство". Усі ділянки належать до переважаючих типів лісу формації бука лісового в регіоні – свіжої та вологої дубово-грабової бучини. Дослідження структури і динаміки серійних фітоценозів на зрубках проведено маршрутними і стаціонарними методами [9]. Для вивчення біологічної продуктивності рослинних угруповань використовували методики Т.А. Работнова [9],

В.Д. Александрової [10]. Облік надземної фітомаси проводили методом укочів. На облікових площадках розміром 1 м², рівномірно розподілених по площі зруба, надземну фітомасу зрізали на рівні субстрату.

Склад флори серійних угруповань на зрубках букових лісів Західного Лісостепу визначали загальними фізико-географічними, історичними і едафічними умовами, біотичними факторами, а також характером та інтенсивністю антропогенної діяльності. Флористичний склад зрубів динамічний і змінюється внаслідок інвазії одних та елімінації інших видів із складу фітоценозів у процесі реалізації сукцесії. Загалом на досліджуваних об'єктах виявлено 84 види квіткових рослин, які належить до 72 родів і 29 родин. Найчисленнішою є родина айстрових (*Asteraceae*) – 15 видів (17,8 %). До родини злакових (*Poaceae*) відноситься 11 видів (13,1 %), губоцвітих (*Lamiaceae*) – 7 видів (8,3 %), жовтецевих (*Ranunculaceae*) – 5 видів (5,9 %). Інші 25 родин налічують меншу кількість видів (табл. 1).

Табл. 1. Систематичний склад трав'яної рослинності на зрубках букових лісів

№ з/п	Родини	Кількість родів		Кількість видів	
		шт.	%	шт.	%
1	Зонтичні – <i>Apiaceae</i>	2	2,8	2	2,4
2	Айстрові – <i>Asteraceae</i>	15	20,8	15	17,8
3	Бальзаминові – <i>Balsaminaceae</i>	1	1,4	1	1,2
4	Шорстколисті – <i>Boraginaceae</i>	1	1,4	1	1,2
5	Капустяні – <i>Brassicaceae</i>	1	1,4	1	1,2
6	Дзвоникові – <i>Campanulaceae</i>	1	1,4	1	1,2
7	Гвоздичні – <i>Caryophyllaceae</i>	3	4,2	4	4,8
8	Лободові – <i>Chenopodiaceae</i>	1	1,4	1	1,2
9	Березкові – <i>Convolvulaceae</i>	1	1,4	1	1,2
10	Осокові – <i>Cyperaceae</i>	1	1,4	2	2,4
11	Бобові – <i>Fabaceae</i>	3	4,2	4	4,8
12	Тирличеві – <i>Gentianaceae</i>	1	1,4	1	1,2
13	Геранієві – <i>Geraniaceae</i>	1	1,4	1	1,2
14	Звіробійні – <i>Hypericaceae</i>	1	1,4	1	1,2
15	Ситникові – <i>Juncaceae</i>	2	2,8	3	3,6
16	Губоцвіті – <i>Lamiaceae</i>	6	8,3	7	8,3
17	Лілійні – <i>Liliaceae</i>	2	2,8	2	2,4
18	Онагрові – <i>Onagraceae</i>	2	2,8	2	2,4
19	Квасеницеві – <i>Oxalidaceae</i>	1	1,4	1	1,2
20	Подорожникові – <i>Plantaginaceae</i>	2	2,8	4	4,8
21	Злакові – <i>Poaceae</i>	10	13,9	11	13,1
22	Гречкові – <i>Polygonaceae</i>	2	2,8	4	4,8
23	Грушанкові – <i>Pyrolaceae</i>	1	1,4	1	1,2
24	Жовтецеві – <i>Ranunculaceae</i>	4	5,5	5	5,9
25	Розові – <i>Rosaceae</i>	2	2,8	3	3,6
26	Маренові – <i>Rubiaceae</i>	2	2,8	2	2,4
27	Ломикаменеві – <i>Saxifragaceae</i>	1	1,4	1	1,2
28	Валеріанові – <i>Valerianaceae</i>	1	1,4	1	1,2
29	Фіалкові – <i>Violaceae</i>	1	1,4	1	1,2
Всього		72	100	84	100

Найбільш поширеними на зрубках є полікарпічні трав'яні рослини, частка яких досягає 75 %. Зокрема, стрижнекорених полікарпиків налічується 17 видів, короткокорених полікарпиків – 12, представників від кореневопагонових трав'яних полікарпиків – 7 видів. Група столоноутворювальних і повзучих трав'яних багаторічників містить 14 видів. Дернові багаторічники представлені 13 видами. Монокарпики у флорі рослинних угруповань зрубів налічують 21 вид, що становить четверту частину від їх загальної кількості.

Стосовно трофності ґрунту у складі трав'яного вкриття на зрубках виділено три екологічні групи. Найчисленнішою є група мезотрофів – 70 %. На мегатрофи припадає 13 %. Види, що відзначаються широкою екологічною амплітудою щодо трофності субстрату, займають 17 % і представлені, здебільшого, рудералами. У складі рослинності по відношенню до вологості ґрунту домінують мезофіти – 64 %. Загальна частка гігрофітів і мезогігрофітів становить 24 %. Частка видів, здатних рости за дефіциту вологи у ґрунті, не перевищує 12 %.

Залежно від способу поширення плодів і насіння у складі рослинних угруповань зрубів виявлено представників 4 карпобіологічних груп – анемохори, гідрохори, антропохори і зоохори. Розподіл їх приблизно рівний і перебуває в межах 23-27 %. Але найбільше поширення має анемохорія – 27 %. Під час розселення рослини використовують різні агенти. Такими особливостями відзначаються експлоренти і рудерали, підтвердженням чого є їхнє домінування на початкових стадіях заростання зрубів.

У процесі реалізації сукцесій виділено два етапи – дигресивний і демуційний (рис.). У першому випадку етап сукцесії охоплює період деструкції трав'яного вкриття букового лісу як вихідного ценозу.

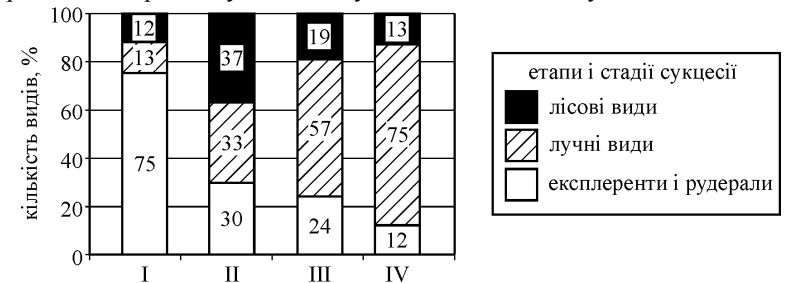

Рис. Співвідношення екологічних груп рослин на різних етапах і стадіях сукцесії: I – дигресивний етап; II – піонерна стадія демуційного етапу; III – кореневищна стадія демуційного етапу; IV – дернова стадія демуційного етапу

На зрубках тривалість цього етапу дигресії, внаслідок негативного впливу трельовальних робіт на ґрунтовий і рослинний покрив, становить у середньому один рік. На свіжих зрубках у складі трав'яного вкриття домінують види лісової екології, частка яких становить 75 %. Із стихійно поширених рудеральних та лучних видів домінують типові експлоренти – зніт темний (*Epilobium obscurum*), розрив-трава звичайна (*Impatiens noli-tangere*), спориш звичайний (*Polygonum aviculare*), а також такі космополіти, як тонконіг одноріч-

ний (*Poa annua*). Під час вивчення чисельності інвазійних популяцій рослин встановлено, що найчисленнішою на цьому етапі є популяція куничника наземного (*Calamagrostis epigeios*) і хаменерія вузьколистого (*Chamaenerion angustifolium*), а загальна кількість трав'яних видів становить 23.

На 2-річних зрубках ситуація кардинально змінюється. Піонерна, перша у демураційному ряді стадія, характеризується збільшенням флористичного багатства, виключно за рахунок інвазії експлерентів і рудералів. За збереження загального представництва лісових видів їх частка знижується з 75 до 30 %. Визначальне становище у формуванні фітоценотичного середовища належить експлерентам і рудералам – розрив-траві, хаменерію вузьколистому, осоту звичайному (*Cirsium vulgare*), зніту темному, які становлять сукупно 37 %. У 2,5 рази зростає частка лучних видів. В умовах відсутності напружених конкурентних взаємовідносин високий рівень насінневої продуктивності, короткий період спокою насіння на фоні екологічної космополітичності визначають їх інтенсивне поширення. Загальна кількість трав'яних видів зростає вдвічі, причому за досить короткий період.

Збільшення чисельності популяцій куничника наземного за досить високої кількості хаменерія вузьколистого, які сукупно становлять до 75 % проективного вкриття першого ярусу ценозу, свідчить про його вступ у кореневищну стадію заростання зрубів. Для цього періоду сукцесії характерним є паралельне збільшення на зрубках довгокореневищних, від кореневопагонових та столоноутворювальних рослин, а також дернових багаторічників. Поєднання двох типів розмноження (вегетативного і насінневого) вказаними видами сприяє більш інтенсивній їх чисельності. Завдяки великій конкурентоспроможності ці види за два-три роки з моменту проведення рубань досягають рівня домінантів.

У рослинних угрупованнях на кореневищній стадії (5-7-річні зруби) спостерігається зміна співвідношення між багаторічними і малорічними видами. У цьому випадку відбувається повернення ситуації явного домінування групи багаторічників, що свідчить за стабілізацію демураційних процесів. Кількість видів, які беруть участь у формуванні рослинних угруповань, дещо зменшується. Посилення конкуренції, внаслідок підвищення сумарної щільності популяцій і проективного вкриття за рахунок ускладнення вертикальної структури, визначає витіснення із ценозу, насамперед, експлерентів і рудералів, частка яких знижується з 37 до 19 % і переважають лучні види – 57 %. На цій стадії кількість видів дещо зменшується – із 46 до 33. Відновлення рівноваги між середовищем і біотою супроводжується подальшим зниженням участі видів лісової екології. Це позначається на флористичному багатстві ценозу, його вертикальній структурі.

На 8-річних зрубках рослинність у своєму розвитку вступає у дернову стадію. На фоні загального зниження видового різноманіття спостерігається збільшення представництва дернових злаків, таких як мітлиця тонка (*Agrostis tenuis*), грядиця збірна (*Dactylis glomerata*), тонконіг лучний (*Poa pratensis*), ситник розлогий (*Juncus effusus*), який утворює потужну дернину. За значної участі довгокореневищних видів простежується тенденція до зниження їх до-

мінантної ролі. Едифікаторами на цій стадії є ситник розлогий і куничник наземний. Участь видів лісової екології у складі трав'яного ярусу незначна – 12 %. Типові експлеренти і рудерали представлені 2-3 видами. Натомість істотну перевагу мають лучні види, частка яких сягає 75 %. На дерновій стадії налічується 24 трав'яних види. Структурні і функціональні відмінності стану трав'яного ярусу, які відповідають певним типам лісу, значно більше відбиваються на дигресивному етапі сукцесії. Залежно від лісорослинних умов у період деградації трав'яного ярусу можливе переважання яглиці звичайної (*Aegopodium podagraria*), квасениці звичайної (*Oxalis acetosella*), або маренки рожевої (*Asperula cynanchica*).

Загалом тривалість демураційних етапів значною мірою залежить від антропогенного впливу на рослинність. Так, надмірна мінералізація і ущільнення ґрунту внаслідок проведення лісоексплуатаційних робіт виключає із сукцесійного ряду рослинні агрегації дигресивного етапу. При цьому можливе зменшення участі у трав'яному вкритті вегетативно рухливих видів, які визначають кореневищну стадію сукцесії. Одночасно зростає тривалість піонерної стадії. Найбільшим поширенням і впливом на характер рослинного вкриття, у цьому випадку, відзначаються стрижнекореневі і китицекореневі моно- і полікарпики і дернові багаторічні трави. В їх числі конюшина гібридна (*Trifolium hybridum*), щавель кінський (*Rumex confertus*), ромашка непахуча (*Matricaria perforata*), ромашка лікарська (*Chamomilla recutita*), злинка канадська (*Erigeron canadensis*), а також тимофіївка лучна (*Phleum pratense*), медова трава шерстиста (*Holcus lanatus*) та мітлиця тонка.

У процесі досліджень встановлено динаміку надземної фітомаси домінантних популяцій трав'яних рослин в ході сукцесії (табл. 2).

Табл. 2. Динаміка запасів надземної фітомаси домінантних популяцій трав'яного вкриття на різних етапах і стадіях сукцесії (г·м⁻²)

Назва видів	Етапи сукцесії			
	Дигресивний	Демураційний		
		піонерна стадія	кореневищна стадія	дернова стадія
Розрив-трава звичайна	0,09	24,60	0,88	0,06
Хаменерій вузьколистий	1,30	23,64	20,80	2,66
Куничник наземний	1,86	15,02	82,93	45,09
Ситник розлогий	0,06	21,07	37,45	35,87
Мітлиця тонка	0,13	1,76	7,07	19,12
Тонконіг лучний	0,05	0,96	11,13	36,66

Як свідчать наведені дані, на дигресивному етапі сукцесії фітомаса розрив-трави звичайної, як і решти вказаних видів, є незначною, оскільки на цей час домінують види лісової екології. На піонерній стадії демураційного етапу вона стрімко зростає, досягаючи 24,60 г·м⁻², а на наступних стадіях так само раптово зменшується. Максимальну фітомасу хаменерія вузьколистого виявлено на піонерній і кореневищній стадіях демураційного етапу – відповідно 23,64 і 20,80 г·м⁻². На наступній дерновій стадії вона зменшується до 2,66 г·м⁻². Починаючи з піонерної стадії фітомаса куничника наземного різко

збільшується, досягаючи максимального значення на кореневищній стадії – 82,93 г·м⁻². Надалі на дерновій стадії спостерігається її зменшення до 45,09 г·м⁻². Для ситника розлогого також характерне дуже різке зростання біомаси на піонерній стадії демураційного етапу сукцесії. Найбільша фітомаса цього виду виявлена на кореневищній та дерновій стадіях – відповідно 37,45 і 35,87 г·м⁻². Фітомаса типових дернових злаків – мітлиці тонкої і тонконіга лучного досягає максимального значення на дерновій стадії демураційного етапу – відповідно 19,12 і 36,66 г·м⁻².

Висновки. У трав'яному вкритті, яке формується на зрубках букових лісів Західного Лісостепу, налічується 84 види квіткових рослин із 29 родин. Систематичний склад флори свідчить про зональний характер її формування з автохтонних видів. З-поміж екологічних груп домінують полікарпічні трав'яні рослини (75 %), мезотрофи (70 %) та мезофіти (64 %).

У розвитку рослинності виділено дигресивний і демураційний етапи сукцесії. Демураційний етап містить піонерну, кореневищну і дернову стадії, які відрізняються структурно-функціональною організацією фітоценозів. Аналізуючи динаміку екологічних груп рослин за етапами і стадіями сукцесії, відзначимо послідовне зменшення кількості лісових видів – із 75 % на дигресивному етапі до 12 % на дерновій стадії демураційного етапу. Кількість лучних видів, навпаки, зростає – із 13 до 75 %. Найбагатшим видовим різноманіттям та відносно пропорційним представництвом різних екологічних груп рослинності відзначається піонерна стадія демураційного етапу.

Серед доміантних популяцій трав'яного вкриття на дигресивному етапі та кореневищній і дерновій стадіях демураційного етапу за надземною фітомасою переважає кунічник наземний, а на піонерній стадії – розрив-трава звичайна.

Література

1. Горшенин Н.М. Влияние травяного покрова вырубок на возобновление бука европейского и методы определения жизнестойкости подростка / Н.М. Горшенин, Г.Т. Криничкий, И.П. Савич // Лесоведение : науч.-теорет. журнал. – М. : Изд-во "Наука". – 1972. – № 4. – С. 41-50.
2. Работнов Т.А. Фитоценология / Т.А. Работнов. – М. : Изд-во МГУ, 1983. – 292 с.
3. Бельков В.П. Некоторые закономерности развития живого покрова на вырубках // В.П. Бельков // Доклады АН СССР. – М. : Изд-во АН СССР. – 1960. – Т. 130. – С. 26-29.
4. Гроздов К.В. Динамика покрова на сплошных вырубках в еловых лесах / К.В. Гроздов // Изв. Ботан. сада АН СССР. – 1932. – Вып. 5-6. – С. 36-40.
5. Смирнов А.В. Естественное возобновление сосновых вырубках в Восточной Сибири / А.В. Смирнов, К.А. Нурнахметова // Труды Восточно-Сибирского филиала АН СССР. – Сер. : Биология. – 1961. – Вып. 37. – С. 69-76.
6. Matusziewicz W. Przegląd systematyczny zbiorowisk roślinnych Polski // Wstęp do fitosociologii praktycznej / W. Matusziewicz. – Warszawa : Wyd-wo PWRiL, 1967. – S. 175-229.
7. Kovacs M. Die Schagvegetation des Matra-Gebirges / M. Kovacs // Acta Bot. Acad. Sc. Hung. – 1961. – № 7. – S. 319-343.
8. Dyrness C.T. Early stages of plant succession following logging and burning in the Western Cascades of Oregon / C.T. Dyrness // Ecology. – 1973. – № 54.1. – Pp. 57-69.
9. Работнов Т.А. Изучение травянистых биогеоценозов // Программа и методика биогеоценологических исследований / Т.А. Работнов. – М. : Изд-во "Наука", 1966. – С. 299-312.
10. Александрова В.Д. Изучение смен растительного покрова // Полевая геоботаника / В.Д. Александрова. – М.-Л. : Изд-во "Наука". – 1964. – Т. 3. – С. 300-447.

***Viter P.M.* Структура и динамика травянистой растительности на вырубках буковых лесов Западной Лесостепи**

Приведена систематическая и эколого-биологическая структура травяного покрова на вырубках буковых лесов Западной Лесостепи. Выделены этапы и стадии сукцессии, дана их характеристика и проанализирована динамика разных экологических групп растений в ходе вторичной сукцессии. Исследована динамика наземной фитомассы доминантных популяций травяного покрова на соответствующих этапах и стадиях сукцессии.

Ключевые слова: травяной покров, структура, динамика, сукцессия, этапы, стадии, экологические группы, доминантные виды, фитомасса.

***Viter R.M.* The structure and dynamics of the herbaceous vegetation on cutting areas in the beech forest of the western forest-steppe**

A systematic and ecological-biological structure of grass cover on cutting areas in the beech forest of the western forest-steppe are given. The succession stages are singled out and characterized. The dynamics of different ecological groups of plants in the course of succession is analyzed. The dynamics of overground phytomass the dominant populations of grassy cover at appropriate stages of succession is explored.

Keywords: grass cover, a structure, a dynamics, a succession, the stages, ecological groups, dominant species, a phytomass.

УДК 630*(477.87)

*Доц. Р.Д. Василюшин, канд. с.-г. наук;
доц. Г.С. Домашовець, канд. с.-г. наук; доц. А.Ю. Терентьев, канд. с.-г. наук –
НУ біоресурсів і природокористування України, м. Київ*

АНАЛІЗ ТИПОЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ ЛІСІВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Наведено результати аналізу типологічної структури лісового фонду Закарпатської області, який проведено на основі лісовпорядкувального матеріалу із бази даних "Лісовий фонд України". Проаналізовано понад 70 типів лісу та понад 110 тис. шт. виділів, де головними деревними видами були сосна – 658 виділів, ялина – 31491, ялиця – 1999, модрина – 213, дуб – 9940, бук – 57361, граб – 2618, ясен – 1442, акація – 1057, каштан – 187, береза – 1518, тополя – 187, осика – 191 та вільха – 1762 виділів. Внаслідок виконаної роботи для групування використано такі показники, як типи лісорослинних умов, типи лісу, групи віку та висота над рівнем моря.

Ключові слова: типологічна структура; лісові ділянки, вкриті лісовою рослинністю; типи лісу; типи лісорослинних умов; породна структура.

Ліси Закарпатської області – природне багатство Карпатського краю. Займаючи одне з найважливіших місць в економіці регіону, вони виступають у ролі природного стабілізатора навколишнього середовища та виконують важливі ґрунтозахисні, водо- і кліматорегулювальні функції, а їхнє соціальне значення щороку зростає із підвищенням рівня розвитку рекреації та туризму [2].

Ліси на території області є одним з основних природних ресурсів. Понад 80 % лісів розташовані у гірській місцевості. Загальна площа лісового фонду, що закріплена за постійними лісокористувачами, становить 724,0 тис. га, (56,8 %), зокрема 656,7 тис. га – ділянки вкриті лісовою рослинністю. Близько 70 % лісів Закарпаття знаходяться у відомчому підпорядкуванні Державного агентства лісових ресурсів України, понад 15 % – Міністерства аграрної політики та продовольства і 10 % – Міністерства екології та природ-